

శ్రీ స్వామీ పరమానంద భారతీ

వేదాంత ప్రబోధం

శ్రీ జగద్గురు ఆదిశంకర భగవత్పాదాచార్య

- Book Available from
- T Sri Ram, 305 Surabhi Nest
3-6-361/16/305, Himayatnagar
Hyderabad 500029
Cell: 9441901651
- Ahmadabad Shri PNN Nair
(cell) 9979546988
- Bangalore: Shri L Sashidhar
(cell) 9880270895
- Delhi: Shri K Ramapathi Rao
(cell) 9868032058
- Mumbai: Shri Dheerubhai
Mehta (cell) 9324622334
- Chennai:
- **Price: Rs.150.00 (Postage
Extra}**

గ్రంథ పరిచయము

అగాధము, జటిలము, వైవిధ్యమయము అయిన జగత్తును చూసినప్పుడు, “ఇది ఎక్కడ నుంచి వచ్చింది? ఎందుకు వచ్చింది?” అని ఇత్యాది ప్రశ్నలు మనస్సులో రావటం స్వాభావికం. వీటికి అనుమానాది ప్రమాణములతో ఉత్తరములు దొరకవు. శ్రుతి ప్రమాణము నుంచే దొరుకుతుంది. శ్రుతి ఇలా చెప్పుతుంది - “ఏకమేవాద్వితీయము అత్యంత నిర్గుణమైన బ్రహ్మ జగత్కారణము. దాని శక్తి అయిన మాయ ద్వారా అది జీవుల కర్మఫలభోగము కోసము, మోక్షసాధన కోసము జగదాకారమును పొందుతుంది. ఇలా శ్రుతి కల్పములోనూ, జగత్తు బ్రహ్మనుంచే పుట్టి దానిలో లయమవ్వడం వల్ల జగత్తు స్వరూపం బ్రహ్మమే. జగత్తు అసత్యము, బ్రహ్మమొక్కటే సత్యము. అది నీవే అనే అత్యవిద్యను నీవు పొందితే ముక్తుడవుతావు.” ఈ శ్రుతి సిద్ధాంతమును స్పష్టం చేయటానికి భగవంతుడైన శంకరులు ప్రస్తావనత్రయభాష్యమును రచించారు. వాటిలో జగత్తును గురించి అసత్యమని, అనిర్వచనీయమని, మిథ్యయని, ఇలా వేరువేరు విశేషణములతో వర్ణించారు. ఈ అన్ని విశేషణములు పర్యాయములని తెలుసుకొన్నవారికి భాష్యవాక్యములు పరస్పర విరుద్ధముగా కనిపిస్తాయి. దానిని సమన్వయం చేయుటకు జటిలమైన తర్కములను ఉపయోగిస్తే శాంకర సిద్ధాంతము నిస్పందిగ్ధము కాకుండా ఇంకా ఎక్కువగా సందిగ్ధము అవుతుంది. అప్పుడు జగత్స్వరూపము స్పష్టము కాదు, బ్రహ్మస్వరూపమూ స్పష్టము కాదు. ఒక్కొక్కరికీ ఒక్కొక్కవిధముగా అర్థమవుతుంది. శాంకరభాష్యములు ప్రసన్నము, గంభీరము అయినప్పటికీ - శ్రుత్యర్థములో భిన్నాభిప్రాయములకు అవకాశము లేనట్లు - వాటిలో కూడా లేదనే జ్ఞానము ఈ గ్రంథాధ్యయనము వల్ల ముముక్షువులకు అంది, దాని ద్వారా తత్త్వనిదిధ్యాననములకు దారి చూపిస్తున్నదని మా నమ్మకం.

శ్రీ:

ఓమ్ స్వస్తిశ్రీ గణేశాయ నమః

ప్రవేశిక

పులైల శ్రీరామచంద్రుడు

శ్రీ శంకరాచార్యులు ఉపనిషత్ప్రతిపాదితమైన అద్వైతతత్వాన్ని ఈశ-కేశవ-కఠ-ప్రశ్న-ముండక-మాండూక్య-తైత్తిరీయ-ఛాందోగ్య-బృహదారణ్యక-ఐతరీయోపనిషత్తులకు, బ్రహ్మసూత్రాలకు మహా భారతాంతర్గతమైన భగవద్గీతకూ సువిస్మృతములూ, సారగర్భితములూ అయిన వ్యాఖ్యానాలు రచించి విశదీకరించారు. ఈ విస్మృత వ్యాఖ్యానాలకు భాష్యములని పేరు. వీటి రచనచేత శ్రీ శంకరాచార్యులకు 'భాష్యకారులు' అను ప్రసిద్ధి ఆస్తికలోకంలో తత్ప్రథమంగా లభించింది. శ్రీ శంకరాచార్యుల ప్రత్యక్షశిష్యులైన పద్మపాదాచార్యులు సూత్రభాష్యానికీ, సురేశ్వరాచార్యులు తైత్తిరీయ-బృహదారణ్యకోపనిషద్భాష్యాలకీ వ్యాఖ్యానాలు రచించారు. పద్మపాదాచార్య విరచితమైన పంచపాదిక, చతుస్సూత్రికీ మాత్రమే లభిస్తున్నది. సురేశ్వరాచార్యవిరచిత వ్యాఖ్యలు శ్లోకరూపంలో ఉండడంచేత వీటికి వార్తికా లని పేరు.

బాదరాయణులు బ్రహ్మసూత్రాలు రచించేనాటికి వేదప్రామాణ్యాన్ని అంగీకరించకపోవడంచేత నాస్తికదర్శనాలుగా చెప్పబడే చార్వాక - జైన, బౌద్ధ దర్శనాలూ, సాంఖ్యయోగ న్యాయ-వైశేషిక దర్శనాలూ, పాశుపత పాంచరాత్రాది మతాలూ ప్రచారంలో ఉండేవి. వీటిలో కొన్ని సాంఖ్య-యోగ-న్యాయ-వైశేషికాదులు వేదాలకు ప్రామాణ్యం అంగీకరించినా తర్కానికి అధికంగా ప్రాధాన్యం ఇస్తాయి. కొన్ని ఆయా ఆగమాలకు ప్రాధాన్యం ఇస్తాయి. వీటినన్నింటినీ సూత్రకారులు చూపిన పద్ధతిని అనుసరించి అనేక యుక్తులతోను, ఇతర ప్రమాణాల సాహాయ్యంతోను ఖండిస్తూ, శ్రీ శంకరాచార్యులు అద్వైతమతాన్ని స్థాపించారు. అయితే - ఈ దర్శనాలలో అద్వైతసిద్ధాంతానికి విరుద్ధంగా చెప్పిన అంశాలలో మాత్రమే మాకు విరోధం కాని, దీనికి విరుద్ధం కాని అంశాలు మాకు కూడా పరిగ్రాహ్యములే అని శ్రీ శంకరాచార్యులు అనేక స్థలాలలో స్పష్టంగా చెప్పారు. ఇది వీరిలో మాత్రమే కనబడే విశాలహృదయత్వానికి ఉదాహరణం.

వేదాలకు పరమప్రామాణ్యాన్ని అంగీకరించిన పూర్వమీమాంసలకులతో సహా పైన చెప్పిన అందరు దార్శనికులూ, మతాలవారూ కూడా ద్వైతవాదులే. వీరి అందరి ఆక్షేపణలకు ప్రత్యక్షంగాను, పరోక్షంగానూ కూడా సమాధానాలు చెప్పతూ శ్రీ శంకరాచార్యులు తమ సిద్ధాంతాన్ని కేవలం ఉపనిషత్తులనే ప్రమాణంగా చూపుతూ స్థాపించారు. ఇది ఔపనిషదమే అయినా అనుభవానికి కూడా చాలా సన్నిహితమైన తత్త్వం అనే విషయం కూడా నిరూపించారు. తన సిద్ధాంతాన్ని ఇతరులు అంత సులువుగా అర్థం చేసికొనరనీ, చేసికొన్నా మనఃస్ఫూర్తిగా అంగీకరించడానికి వెనుకాడతారనీ ఆయనకు తెలుసు. అయితే తత్త్వం అనేది మెజారిటీ వోట్లతో నిర్ణయించేది కాదు. చక్కగా విచారణ చేసి దీనిని నిర్ణయించాలి అను విషయాన్ని వారు హాస్యపూర్వకంగా చెప్పతూన్నట్లు చమత్కారంగా తైత్తిరీయోపనిషద్భాష్యంలో సూచించారు.

“చిన్తయసి త్వమ్ న నిర్దేష్వసి”. న నిర్దేతవ్యమితి వేదవచనమ్? “న”; “కథం తర్హి?” “బహుప్రతిపక్షత్వాత్. ఏకత్వవాదీ త్వమ్; వేదార్థ పరత్వాత్. బహువో హి నానాత్వవాదినః వేదబాహ్యః త్వద్విపక్షాః. అతో మమాశక్యా న నిర్దేష్వసీతి”. ఏతదేవ మే స్వస్త్వయనమ్, యన్యామేకయోగినమ్ అనేకయోగిప్రతిపక్షమాత్మ. అతో జేష్యమి సర్వాన్. ఆరభే చ చిన్తామ్”. (బ్రహ్మసన్దవల్లీ, 8. 6).

ఇది శ్రీ శంకరాచార్యులకీ, ఊహాకల్పితుడైన ఒక ప్రతివాదికీ లేదా మధ్యస్థునికీ మధ్య జరిగిన సంభాషణ. (ప్రతివాది). “నిజమే. నువ్వు వాదించాలని అనుకొంటున్నావు. కాని నువ్వు ఏ నిర్ణయానికీ రాజాలవు” (శం). “ఏ నిర్ణయానికీ రాజాలనంటూ ఇదేమైనా వేదవాక్యమా?” (ప్ర). “కాదు”. (శం) “ఇతే సమస్య ఏమిటి?” (ప్ర). నీకు ప్రతిపక్షులు చాలామంది ఉన్నారు. వాళ్లంతా వేదబాహ్యులు. అంతేకాకుండా నువ్వు వేదాన్నే పట్టుకొని వ్రేలాడుతూ ‘అద్వైతం, అద్వైతం’ అంటూ మాట్లాడుతూంటావు. అందుచేత వాదంలో నీకు జయం లభించదేమోనని నా సందేహం.” (శం) “నేను అద్వైతిని. నాకు ప్రతిపక్షులు చాలామంది ఉన్నారు. వాళ్లంతా ద్వైతులు అని కదా నువ్వు అంటున్నావు. ఇదే నాకు బలం. నేను వాళ్లందరినీ జయిస్తాను. ఇదిగో వాదం ప్రారంభిస్తున్నాను.”

తాము స్థాపించిన అద్వైతసిద్ధాంతం విషయంలో శ్రీ శంకర భగవత్పాదులకున్న అచంచలమైన విశ్వాసాన్ని పై వాక్యాలు సూచిస్తున్నాయి. ఉపనిషత్తులలోను, తదితర వేదభాగాలలోనూ ఉన్న సిద్ధాంతాన్నే కదా తాము స్థాపిస్తున్నది. దీనికి అడ్డు ఉండడానికి అవకాశం ఏమిటి అని వారి ధైర్యం.

ఈ ధైర్యంతోనే శ్రీ శంకరాచార్యులు జపనిషదమైన సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదిస్తూ, వివిధ ప్రమాణ ప్రదర్శనపూర్వకంగా ద్వైతసిద్ధాంతాలలో ఉన్న అద్వైతవిరుద్ధభావాలని నిరాకరిస్తూ, తద్విరుద్ధం కాని అంశాలని స్వీకరిస్తూ భాష్యాలు రచించారు. అద్వైతాన్ని ప్రధానంగా ప్రతిపాదించే ఉపనిషత్తులలోనే అనేక ప్రక్రియాభేదాలు కనబడుతున్నాయి. వాటికన్నింటికీ శ్రీ శంకరాచార్యులు తమ భాష్యాలలో సమన్వయం చూపించారు. అయితే పూర్వం ఉన్న ద్వైతసిద్ధాంతాలన్నీ విస్మృతప్రాయాలైపోయినా క్రొత్తరకం ద్వైతులు బయలుదేరి శాంకరాద్వైత సిద్ధాంతంలో ఏవేవో దోషాలు చూపడం ప్రారంభించారు. శాంకరభాష్యాలకు వ్రాసిన వ్యాఖ్యానాలలో కొన్ని వ్యాఖ్యానాలు విషయ వివరణంతోపాటు ఇతరుల (నవద్వైతుల) ఆక్షేపాలకు సమాధానాలు కూడా ఇచ్చారు. ఇలాంటి వ్యాఖ్యానాలు, ఉపవ్యాఖ్యానాలు, స్వతంత్ర గ్రంథాలూ అనేకం బయలుదేరాయి.

తొమ్మిదవ శతాబ్దానికి చెందిన వాచస్పతిమిత్రులు బ్రహ్మసూత్రభాష్యానికి భామతి అను వ్యాఖ్యానం రచించారు. వీరు దీనిలో అద్వైత ప్రక్రియ సరిగ్గా అర్థం చేసుకొనడానికి ఉపకరించే కొన్ని ప్రక్రియలు ప్రతిపాదించారు. వీరు చెప్పినదానికి భామతీ ప్రస్థానం అనుపేరు ప్రసిద్ధిలోనికి వచ్చింది. పద్మపాదాచార్యవీరచితమైన పంచపాదికకు ప్రకాశాత్మయతి (1200) వివరణం అను వ్యాఖ్య రచించి దానిలో కొన్ని ప్రక్రియలు ప్రతిపాదించారు. వీటికి వివరణప్రస్థానం అని పేరు. శాంకరభాష్యాలలో ఉన్న ప్రక్రియాభేదాలకి ఉపనిషత్తులే మూలమైతే ఈ ప్రస్థానాలలో ఉన్న భేదాలన్నీంటికీ శాంకరభాష్యాలే మూలం. ఇంకా చిన్న చిన్న ప్రక్రియలు ఇతర వ్యాఖ్యానాలలోను, స్వతంత్ర గ్రంథాలలోనూ కూడా కనబడతాయి. బింబప్రతిబింబవాదం, మాయాఽవిద్యాభేదవాదం, మాయాఽవిద్యైక్యవాదం మొదలైన ప్రక్రియలన్నీ ఇలాంటివే. ఈ ప్రక్రియలన్నీ పరస్పర విరుద్ధాలులాగ కనబడుతున్నా వీటిలోని విరోధం ఆభాసమాత్రమే. అందుచేత అన్నీ గ్రాహ్యములే. పరమసిద్ధాంతాన్ని అర్థం చేసికొనడానికి ఉపకరించినంతవరకు వీటిని ఉపయోగించుకొని వీటిని పరిత్యజించవచ్చు అని వార్తికకారులైన సురేశ్వరాచార్యులు స్పష్టీకరించారు. (ఇవన్నీ గణితంలో ఒక సమాధానం రాబట్టడంకోసం ఉపయోగించే వేరు వేరు పద్ధతులపంటివి.)

“యయా యయా భవేత్సంసాం వ్యక్త్యైః ప్రత్యగాత్మని
సాసైవ ప్రక్రియా క్షేయా సాధ్యః సా చాసవస్థితా.”

అద్వైత సిద్ధాంతాన్ని “బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యా జీవోబ్రహ్మైవ నాఽపరః” అని ఒక్క వాక్యంలో చెప్పుడం అందరికీ తెలిసినదే. “బ్రహ్మ ఒక్కటే సత్యమైనది; జగత్తు మిథ్య. జీవునికి బ్రహ్మకూ భేదం లేదు” అని ఒక్క మాటలో చెప్పినా దీనిని స్థాపించడానికే శాస్త్రం అంతా బయలుదేరింది. బ్రహ్మ శుద్ధమైనది, అద్వితీయము, నిర్గుణము. అయితే-ఈ బ్రహ్మమే జగత్తుకు కారణం. వాస్తవంలో జీవునికి బ్రహ్మకూ భేదం లేదు అని బోధించిన ఉపనిషత్తులలోనే-ఈ సృష్టి ఎలా జరిగింది? జీవులు భిన్నంగా కనబడడానికి కారణం ఏమిటి? నిర్గుణమైన బ్రహ్మ జగత్తును ఎలా సృష్టించింది? అనే ప్రశ్నల కన్పించికి సరియైన సమాధానాలు చెప్పబడ్డాయి. బ్రహ్మ నిర్గుణమే అయినా మాయా సహాయంచేత సృష్టి జరిగింది. అవిద్యయే జీవుల సంసారానికి కారణం అని ఉపనిషత్తులలో చెప్పిన విషయాల్లే శ్రీ శంకరాచార్యులు తమ భాష్యాలలో వివరించారు. జగత్తుని సృజించిన పరమేశ్వరునికి రూపాదులు కూడా ఉన్నాయి అని ప్రతిపాదించిన మొట్టమొదటి దార్శనికుడు శ్రీ శంకరాచార్యులు. పురాణోపాసాదులలో ఈశ్వరునికి రూపాదు లున్నట్లు వర్ణన లున్నా శంకరులకు పూర్వం ఉన్న దార్శనికులలో ఈశ్వరుణ్ణి అంగీకరించినవారు కూడా ఈశ్వరునకు రూపాదు లంగీకరించలేదు.

ఇంక మాయ అంటే ఏమిటి? మాయ అవిద్య అనేవి వేరువేరా లేక ఆ రెండూ ఒకటేనా? మిథ్య అంటే ఏమిటి? ఇత్యాది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు వేరు వేరు వ్యాఖ్యాతలు, గ్రంథరచయితలు వేరువేరు పద్ధతులలో సమాధానాలు చెప్పారు. మాయ, అవిద్య, అజ్ఞానం మొదలైనవి అన్నీ పర్యాయపదాలు అని కొంద రంటే మాయ వేరు అవిద్య వేరు వాటి స్వరూప స్వభావాలు వేరు అని మరికొందరన్నారు. ఇవన్నీ మాయకు పేర్లు; అది ఈశ్వరాశ్రీతం అని వివరణప్రస్థానం ప్రతిపాదిస్తే భామతీకారుడు “అనిర్వాచ్యమైన అవిద్యలు రెండు ఉన్నాయి. ఒకటి జగత్కారణము, మరొకటి పూర్వపూర్వసంస్కారరూపమైనది. నిజానికి ఎందరు జీవులున్నారో అన్నీ అవిద్యలున్నాయి అని ప్రతిపాదించాడు గౌడబ్రహ్మీనందాదులు”. శుద్ధ సత్వోపహితమైన అజ్ఞానం మాయ, మలినసత్వోపహితమైనది అవిద్య; లేదా ఒకే అజ్ఞానం; విక్షేపశక్తిని బట్టి మాయ అనీ, అవరణశక్తినిబట్టి అవిద్య అని చెప్పబడుతుంది. ఏమైనా ఇది భావరూపం” అని ప్రతిపాదించారు. ఘటంలో ఉన్న ఆకాశం మహాకాశంకంటే భిన్నంగా కనబడుతున్నట్లు అవిద్యావచ్చిస్తున్నమైన చైతన్యం జీవు డను పేరుతో బ్రహ్మకంటే వేరుగా కనబడుతున్నది అని కొందరు (భామతీప్రస్థానం) చెప్పగా ఈ భేదం బింబ సూర్య - జలప్రతిబింబసూర్యుల భేదం వంటిది అని మరికొందరంటారు (వివరణప్రస్థానాదులు). ఈ వాదా లన్నింటికీ ఉపనిషత్తులలోను, తదనుసారిశాంకరభాష్యాలలోను ఆధారాలున్నాయి.

“జగత్తు మిథ్య అని ప్రతిపాదించిన శ్రీ శంకరాచార్యులు జగత్తు చెవులపిల్లి కొమ్మువలె, ఆకాశ కుసుమంవలె అసలు లేనిది అని చెప్పుడం లేదు; అత్యైకత్వజ్ఞానం కలిగే వరకూ ఇది సత్యమే అని వారి భావం” అను విషయం అద్వైతసిద్ధాంతంతో పరిచయం ఉన్నవారందరికీ తెలిసినదే. అయితే కొందరి వక్రవ్యాఖ్యానాలచేత ఈ విషయంలో, కొందరిలో కొన్ని భ్రాంతులు స్థిరపడిపోయాయి. వాటిని నివర్తింపచేసి మాయ, అవిద్య, మిథ్యాత్వం, సత్యత్వం మొదలైన వాటి స్వరూపాన్ని ఆధునికులకు కూడా అర్థమయే రీతిలో బోధించడం ఈనాడు ఎంతో అవసరమై ఉన్నది.

పందొమ్మిది అధ్యాయాల ఈ వేదాంతప్రబోధంలో పరమపూజ్య శ్రీ స్వామీ పరమానందభారతి అద్వైతసిద్ధాంతానికి సంబంధించిన అనేకవిషయాలను, అడుగడుగునా విచారణీయాంశాలను సమర్థించే అనేకవాక్యాలు శాంకరభాష్యాలనుండి ఉదాహరిస్తూ సుస్పష్టంగా ప్రతిపాదించారు. ఈ గ్రంథాన్ని చదివినవారెవరూ కూడా “శంకరభాష్యాలన్నీ శ్రీ స్వాములవారికి కరతలామలకంగా ఉన్నాయి” అనే విషయం

గుర్తించకుండా ఆశ్చర్యచకితులు కాకుండా ఉండజాలరు. వాస్తవమైన అద్వైతతత్వాన్ని తెలిసికొనడానికి ఇతర వాఖ్యోపవ్యాఖ్యలతో గాని, వాదగ్రంథాలతోగాని పని లేదు; కాంకరభాష్యాలను ఆమూలాగ్రంగా సావధానంగా పరిశీలిస్తే అనాయాసంగా, సుస్పష్టంగా ఆ తత్వాన్ని తెలిసికొనవచ్చు. 'వాదోవిగ్లాపనానికి' ఏ మాత్రమూ అవసరం ఉండదు అని చూపించడమే శ్రీ స్వాములవారి ప్రధానోద్దేశ్యం అన్నట్లు కనబడుతుంది.

సాధారణంగా వేదాంత ప్రకరణ గ్రంథాలలో ప్రతిపాదించే (1) అనుబంధచతుష్టయం (2) సాధన చతుష్టయసంపత్తి (3) గురుప్రాధాన్యం (4) అద్వైతులకు అంగీకార్యమైన ప్రమాణాలు, వేదాల అపౌరుషేయత్వము (5) జగత్కారణాన్నిగూర్చి ఇతరుల మతాలు మొదలైన విషయాలు మొదటి అయిదు అధ్యాయాలలో చర్చింపబడ్డాయి.

ఈ గ్రంథంలో ఆరవ అధ్యాయం మొదలు పన్నెండవ అధ్యాయం వరకు ఉన్న భాగం చాలా ప్రధానమైనది. దీనిలో శ్రీ స్వాములవారు అద్వైతసిద్ధాంతం విషయంలో సంభాష్యములైన వివిధశంకలకు సమాధానాలు లభించే విధంగా సిద్ధాంతాన్ని చాలావరకు శ్రీ శంకరాచార్యుల మాటలలోనే విశదీకరించారా అన్నట్లు స్పష్టీకరించారు. దీనిలో వీరి సర్వతోముఖ ప్రజ్ఞ మనకు గోచరం అవుతుంది.

ఆరవ అధ్యాయంలో బ్రహ్మ జగత్తుకు అభిన్ననిమిత్తోపాదానం, అనగా బ్రహ్మయే జగత్తుకు ఉపాదానకారణమూ నిమిత్తకారణమూ కూడ అను విషయం ప్రతిపాదించబడింది. బ్రహ్మ జగత్తుకు ఉపాదానకారణం అనగా జగత్తులో బ్రహ్మ అంతర్యామిగా ఉన్నది (జగత్తు వేరు; దానిలోపల బ్రహ్మ ఉన్నది) అని అర్థం కాదు; బ్రహ్మ సర్వజగద్వ్యాప్తం; సర్వజగత్స్వరూపం అనియే ఉపనిషత్ప్రీతిద్ధాంతం అని విశదీకరించబడింది. ఇలా చెప్పడంచేత బ్రహ్మను ఎక్కడనో చూడడం కాదు, ఉంగరంలో బంగారం చూచినట్లు, జగత్తులోనే బ్రహ్మను చూడాలి అని సూచించే అత్యైవేదం సర్వమే అను శ్రుతివాక్యం అనుసరించబడింది. ఈ సందర్భంలో కార్యము కారణముకంటె వేరు కాదు; కాని కారణము కార్యముకంటె వేరుగా ఉంటుంది అను న్యాయాన్ని ప్రతిపాదించి, ఈ న్యాయం ప్రకారం జగత్తు బ్రహ్మకంటె వేరు కాదు, కాని బ్రహ్మ జగత్తుకంటె వేరుగా ఉంటుంది అని నిరూపించబడింది. ఆభరణ - తత్ప్రతిబింబాల దృష్టాంతం చూపి తద్వారా ఈ విషయం స్పష్టీకరించబడింది. ఒకదానికి మరొకటి కారణం అని చెప్పినప్పుడు వాటి కార్యకారణ - భావానికి నిమిత్తమైన, వాటిని కలిపే, ఒక పదార్థమును కూడా అంగీకరించవలసి ఉంటుంది. ఇక్కడ కార్యమైన జగత్తుకూ కారణమైన బ్రహ్మకూ సంబంధం ఏర్పరచేది ఒకటుంది; అదే మాయారూప ప్రకృతి. ఇదొక శక్తి. కార్యం పుట్టడానికి ముందూ, పుట్టి కొంతకాలం ఉండి నశించిన తరువాతా కూడా అది (కార్యం) కనబడకపోయినా శక్తిరూపంలో (కారణంలో) ఉంటుంది గాన అప్పుడు కూడా ఇది సత్యే (ఉన్నదే) అని అంగీకరించాలి అని ప్రతిపాదించబడింది.

ఏడవ అధ్యాయంలో బ్రహ్మకారణత్వ చర్చ చేబట్టి ప్రారంభంలోనే శ్రీ స్వాములవారు - సదేవ సోమ్యే దమగ్ర ఆసీత్ (ఓ! సొమ్ముడా! సృష్టికి పూర్వం ఇదంతా సద్రూపంలోనే, బ్రహ్మరూపంలోనే, బ్రహ్మగానే ఉండేది), అను ఛాందోగ్యోపనిషద్వాక్యం భాష్యానికున్న అర్థగాంభీర్యాన్ని విశదీకరించారు. "సృష్టికి పూర్వం సత్ (బ్రహ్మ) మాత్రమే ఉండేది" అని చెప్పడంచేత బ్రహ్మకంటె వేరుగా జగత్తుగాని జీవుడుగాని లేరు అని చెప్పినట్లే కదా? సృష్ట్యనంతరం మాత్రం వాటికి (జీవజగత్తులకు) సత్కంటె భిన్నంగా అస్తిత్వం ఎలా ఉంటుంది? ఇది అద్వైతానికి చాలా కీలకమైన వాక్యం అంటూ వీరు బ్రహ్మ-జగత్తులలో వలెనే జీవబ్రహ్మాల విషయంలో కూడా ఒక న్యాయాన్ని ప్రతిపాదించారు. జీవుడు బ్రహ్మకంటె వేరుకాదు; కాని బ్రహ్మమాత్రం

జీవునికంటె వేరైనది. ఈ సూత్రాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొన్నట్లయితే, అద్వైతులు చెప్పే జీవబ్రహ్మ సంబంధాన్ని, జగద్రూప సంబంధాన్ని బట్టి (1) భోక్తా భోగ్యమూ ఒకటే అని చెప్పవలసి ఉంటుంది కదా? (2) బ్రహ్మ జగత్తును సృష్టించడం ద్వారా తనకు అహితం చేసికొన్నది అవుతుంది కదా? (3) సాధనాలు సహకారి కారణాలూ లేకుండా సృష్టి ఎలా జరుగుతుంది? (4) ఈ సృష్టి ఏమి ప్రయోజనం ఉద్దేశించి చేసినట్లు? (5) పరమేశ్వరునికి కొందరి విషయంలో రాగం కొందరి విషయంలో ద్వేషం ఉంటుందని చెప్పవలసి వస్తుంది కదా? (6) ప్రళయంలో జగత్తు బ్రహ్మలో లీనమైపోయినప్పుడు దానిలో ఉన్న దోషాలన్నీ బ్రహ్మలో సంక్రమిస్తాయి కదా? (7) చేతనం నుంచి జడం ఎలా వుండుతుంది? (8) బ్రహ్మ జగదాకారంగా పరిణమిస్తే అది సావయవం అని చెప్పినట్లవుతుంది కదా? ఇత్యాద్యాక్షేపాలన్నింటికీ ఈ సూత్రం ద్వారా తగు సమాధానాలు లభిస్తాయని ప్రతిపాదించబడింది.

జడం చేతనంనుంచి వుట్టినా దానిలో చైతన్యం లేకపోవడానికి శ్రీ స్వాములవారు హైడ్రోజన్-ఆక్సిజన్ల కలయికవల్ల వుట్టిన జలంలో ఆ రెండింటి లక్షణాలూ లేకపోవడాన్ని దృష్టాంతంగా చూపారు. శ్రీ శంకరాచార్యులైతే ఒక అడుగు ముందుకు వెళ్లి - “సకల జగత్తుకూ బ్రహ్మయే కారణం అని దృఢంగా నమ్మిన బ్రహ్మవాదికి చైతన్యం లేనిదానిని దేనిని చూపుతావు?” అని ప్రశ్నించారు. “కిం హి యచ్చైతన్యే నానన్వితం తద్ బ్రహ్మప్రకృతికం దృష్టమితి బ్రహ్మవాదినం ప్రత్యుదాహ్రాయేత్? సమస్త జగతః బ్రహ్మ ప్రకృతికత్యాభ్యుపగమాత్” (సూ.భా. 2. 1. 6).

ఎనిమిదవ అధ్యాయంలో మాయను గూర్చిన విచారణ చేయబడినది. “జగద్-బ్రహ్మరూప కార్యకారణాల మధ్య సంధాయకంగా ఉన్న శక్తియే మాయ అని చూసి ఉన్నాం. మాయ బ్రహ్మగ్రాహకము. బ్రహ్మనే ఆశ్రయించి బ్రహ్మకు లొంగి ఉంటుంది. ఇది బ్రహ్మరూపమా తదన్యమా అని నిశ్చితంగా చెప్పడానికి శక్యం కాదు. అందుచేత ఆవిధంగా అనిర్వచనీయం. జీవుడు మాయకు వశంవడుడు. జీవుని కర్మఫలభోగంకొరతే ఈ సృష్టి జరుగుతున్నది” అని చెప్పి ఉపనిషదుక్తమూ, భాష్యకారసంమతమూ అయిన సృష్టిక్రమమూ పంచీకరణాదికమూ కూడా ఈ అధ్యాయంలో విశదీకరింపబడ్డాయి.

తొమ్మిదవ అధ్యాయంలో బ్రహ్మ లక్షణాలుగా చెప్పబడ్డ సత్యజ్ఞానాది భావరూప విశేషణాలు, పాపరాహిత్య-జరాహిత్యాద్యభావరూపవిశేషణాలు వివరించబడ్డాయి. బ్రహ్మ సత్యం, దానినుండి వుట్టిన, దాని వికారమైన జగత్తు అసత్యం. ఇక్కడ శ్రీ స్వాములవారు ఈ శబ్దాల అర్థాలను శ్రీ శాంకర తైత్తిరీయోపనిషద్భాష్యంలోని వాక్యం ఉదాహరించి విశదీకరించారు. - “యద్రూపేణ యన్నిశ్చితం తద్రూపం న వ్యభిచరతి తత్సత్యమ్; యద్రూపేణ యన్నిశ్చితం తద్రూపం వ్యభిచరత్ తదన్యతమ్” (తై.భా. 2. 1. 1). (ఏనాటికీ మార్పు చెందకుండా ఎల్లప్పుడూ ఒకేవిధంగా ఉండేది సత్యం. అనేకమైన మార్పులు చెందుతుండేది అసత్యం). అంతేకాని అసత్యం అనగా అసలే లేనిదని అర్థం కాదు. ఈ విషయం గుర్తుంచుకుంటే శాంకరసిద్ధాంతం విషయంలో ఉన్న అపోహలన్నీ తొలగిపోతాయి.

కార్యం కారణాభిన్నం. అందుచేత కార్యాన్ని కారణరూపంలో చూడడం యుక్తం. కాని వ్యవహారంలో కార్యాన్ని కారణంకంటె భిన్నంగానే చూడడం జరుగుతున్నది. ఇలా చూడబడే కార్యం మిథ్య ఇది సత్యకార్యంకంటె భిన్నమైనది. ఇది ద్రష్టయొక్కబుద్ధిలోనే ఉంది. దీని జ్ఞానం మిథ్యాజ్ఞానం.

మనం వెనుక చూచినట్లు అసత్యజగత్తును కారణదృష్టితో చూస్తే అది బ్రహ్మభిన్నం. అందుచేత అది తత్వాన్యత్యాలచేత అనిర్వచనీయం. మిథ్యాజగత్తు బ్రహ్మభిన్నం కాదు. అందుచేత అది అనిర్వచనీయం

కాదు. కాంకరభాష్యానుసారం శ్రీ స్వాములవారు సత్యత్వ-అసత్యత్వ-అనిర్వచనీయత్వ మిథ్యాత్వాదుల స్వరూపం ఇదం ప్రథమంగా విశదీకరించి ఎన్నో గ్రాంతుల తొలగించారు. ఈవిధంగా మరుమరిచిక (ఎడారిలో, లేక ఎక్కువ సూర్యప్రకాశం ఉన్న దీర్ఘమైన తారురోడ్డు మొదలైన వాటిమీద, ప్రసరించి ఉన్న సూర్యకాంతి) అనిర్వచనీయం కావచ్చునేమోగాని మరు మరిచికాజలం మాత్రం అనిర్వచనీయం కాదు అని శ్రీ స్వాములవారు ప్రతిపాదించారు. అయితే - ఆ జలమూ, శుక్తిరజతాదికమూ కూడా “తత్త్వాతత్త్వాభ్యామ్ అనిర్వచనీయం” కాకపోయినా ‘సత్త్వాసత్త్వాభ్యామ్ అనిర్వచనీయం’ కావచ్చునేమో.

పై వివరణమును అనుసరించి పాఠమార్పికసత్య-వ్యావహారికసత్య-ప్రాతిభాసికసత్యాలను ప్రతిపాదించి పిమ్మట బ్రహ్మయొక్క జ్ఞానరూపత్వ - సర్వజ్ఞత్వ-అనంతత్వాలు విశదీకరింపబడ్డాయి.

పదవ అధ్యాయంలో నిర్గుణబ్రహ్మ స్వరూప ప్రతిపాదనం చేయబడింది. ఉపనిషత్తులలో బ్రహ్మ సవిశేషముగాను నిర్విశేషముగాను (సగుణముగాను నిర్గుణముగానూ) కూడా వర్ణించబడింది. వీటిని సరిగా సమన్వయం చేసికొనే విధానం ప్రతిపాదించబడింది. ఈ ప్రకరణంలో జగత్తు సత్తా అసత్తా అను విచారణము, అధ్యారోపాపవాద స్వరూప ప్రతిపాదనమూ భాష్యకారమతానుసారంగా చేసి చివరకు బ్రహ్మయొక్క నిర్గుణత్వం స్థాపించబడింది.

పదకొండవ అధ్యాయంలో జీవస్వరూప స్వభావాదులను గూర్చిన చర్చ చేయబడింది. కర్మత్వము, భోక్తృత్వము, జ్ఞాతృత్వము అనే త్రివిధమిథ్యాజ్ఞానం జీవునికి అవిద్యవల్లనే కలుగుతున్నది. అవిద్య జీవునిలో ఉంటుంది. జీవాశ్రితం. జీవుని శరీరాదులు మాత్రం మాయాకార్యాలు. జీవునికి సంబంధించిన స్థూల-సూక్ష్మ-కారణశరీరాల స్వరూపం వివరించబడింది. పంచవృత్తియైన ప్రాణం చేసే పనులు చెప్పబడ్డాయి. నిజానికి అన్ని ఇంద్రియాలకూ ఆయా పనులు చేసే శక్తిని ఇచ్చేది ప్రాణశక్తియే. ఇది వాయుమాత్రం కాదు. వాయువులోని శక్తివిశేషం.

మాయ అవిద్య అనేవి రెండూ వేరువేరైనవి. మాయ బ్రహ్మోత్తరయమూ బ్రహ్మకాదాత్వం కలదీ అయితే అవిద్య జీవునికి సంబంధించినది అని శ్రీస్వాములవారు పన్నెండవ అధ్యాయంలో సంయుక్తికంగా సప్రమాణంగా ప్రతిపాదించారు. అవిద్య జీవాశ్రితమని శ్రీ శంకరాచార్యులు ఒకచోట సూచించి ఉన్నారు - “కస్య పునరయమప్రబోధ ఇతి చేత్ - యస్యం పుచ్చుసి తస్య త ఇది వదామః. నన్యహమీత్వర ఏవోక్తః శ్రు త్యా? యద్యేవం ప్రతిబుద్ధోఽసి; నాస్తి కస్యచిదప్రబోధః” (సూ.భా. 4. 1. 3). (“ఈ అజ్ఞానం ఎవరిది?” ఎవరిది అని అడుగుతూన్న నీదే; నీలోనే ఉంది అని చెప్పతాం”. “నేను ఈశ్వరుడను అని శ్రుతి చెప్పింది కదా?”. “అలాగా! అయితే నీకు జ్ఞానం కలిగిందన్నమాట. ఇంక ఎవరికీ కూడ అవిద్య లేదులే!”) ఎంతమంది జీవులో అన్ని అవిద్యలు. జీవుడు తన బ్రహ్మీ భిన్నత్వాన్ని తెలిసికొనకపోవడమే అవిద్య. ఇదే అజ్ఞానం. దీనివల్లనే జీవునకు అనేక సుఖదుఃఖాదులు వివిధ జన్మలు కలుగుతున్నాయి. అవిద్యయే అధ్యాసకు కారణం. తన విషయంలో సరియైన జ్ఞానం లేకపోవడమే అధ్యాస. అయితే ఈ అధ్యాసకు మాయాకార్యమైన శరీరాదికం ఆధారం. తాను కాని శరీరాదికాన్ని తాను అనుకుంటున్నాడు కదా జీవుడు? అవిద్య భావరూపం కాదు. అభావరూపమే. ఇది అనాది. ఈ అనాద్యవిద్యకు వశుడై జీవుడు కర్మలు చేస్తాడు, వాటి ఫలం అనుభవించడానికి జన్మనెత్తుతాడు. వీని కర్మఫలానుభవం కొరకే జగత్పృష్టి జరుగుతున్నది. ఈవిధంగా జగత్పృష్టికి అవిద్యయే పరంపరయూ కారణం. ఈసందర్భంలో శ్రీస్వాములవారు - అక్కడక్కడ భాష్యకారులు జగత్తు అవిద్యాజన్యం అన్నదాని భావం విశదీకరించారు. ఈవిధంగా జగత్తు అవిద్యాజన్యం కాదు; అది మాయాజన్యం. అందుచేత

ఒక సాధకునికి విద్య కలిగినా జగత్తు నశించదు; యథాప్రకారం యథాపూర్వంగానే ఉంటుంది. శ్రీ స్వాములవారు చేసిన వివరణం వల్ల మిథ్యాత్వాన్ని పురస్కరించుకొని ఎన్నో ఆశంకలు చేసేవారికి తగిన సమాధానం లభిస్తుంది.

పదమూడవ అధ్యాయంలో అవస్థాత్రయ నిరూపణం చేయబడింది. స్వాప్నుజ్యోతిస్సు ఆత్మచే అని ప్రతిపాదించి సుషుప్తి బ్రహ్మత్వత్వాస్వాదానికి ఎలా ఉపకరిస్తుందో చూపబడింది. సుషుప్తిలో అవిద్య ఉంటుందా ఉండదా అని విమర్శించి అవిద్య ఉంటుంది కాని అధ్యాస ఉండదు అని నిర్ధారణ చేయబడింది.

పద్మాల్పవ అధ్యాయంలో తురీయ స్వరూపచర్చ చేయబడింది. సాక్షిత్వమే జీవుని యథార్థ స్వరూపం అని కొందరి అభిప్రాయం శ్రుతి విరుద్ధమని ప్రతిపాదించి చిత్తవృత్తి నిరోధరూపమైన కేవలయోగం మోక్షసాధనం కాదు; అద్వితీయాత్మ స్వరూప సాక్షాత్కారం ఒక్కటే మోక్షసాధనం అని నిరూపించబడింది. ఆత్మజ్ఞానానంతరం త్రిపుటి ఉండదు అని శ్రుతి చెప్పినా ఇది (త్రిపుట్యభావం) శూన్యవాదుల శూన్యవాదం వంటిది కాదు, విజ్ఞానవాదుల త్రిపుటీ నిరాకరణం వంటిది కాదు; జగత్తు నీకంటే వేరుకాదు; అందుచేత నీలో వ్యవహారం కొంచెం కూడా ఉండదు అని మాత్రమే శ్రుతి త్రిపుటిని నిరాకరించింది. అందుచేత ఈ విషయం సరిగ్గా అర్థం చేసికొనకుండా అద్వైతులు ప్రచ్ఛన్న బౌద్ధులు అని చెప్పినవారు అప్రచ్ఛన్నమూర్ఖులు అని విశదీకరింపబడింది.

బౌద్ధుల క్షణికవాదాన్ని, శూన్యవాదిబౌద్ధుల శూన్యవాదాన్ని, “విజ్ఞానమే బాహ్యపదార్థరూపంలో కనబడుతుంది. అందుచేత జగత్తు స్వప్నుసదృశం” అనే విజ్ఞానవాదిబౌద్ధుల విజ్ఞానవాదాన్ని ఖండించి విజ్ఞానంకంటే భిన్నంగా జగత్తు ఉన్నదనీ, అది స్థిరం అనీ, స్వప్నుజగత్సదృశం కాదనీ బ్రహ్మసూత్ర భాష్య ద్వితీయాధ్యాయంలోని సముదాయాధికరణ - అభావాధికరణాలలోను, బృహదారణ్యకోపనిషద్భాష్య దులలోనూ స్థాపించిన భాష్యకారుల వాదాలను జాగ్రత్తగా అర్థం చేసికొంటే శ్రీస్వాములవారి మాటలలోని యాధార్థ్యం స్పష్టం అవుతుంది.

పదిహేనవ అధ్యాయంలో ప్రధానంగా పంచకోశ విమర్శచేసే సందర్భంలో వ్యష్టి-సమష్టి స్వరూపాల నిర్ధారణ చేయబడింది. మోక్షసాధన-మోక్ష స్వరూపాలు 16వ అధ్యాయంలో ప్రతిపాదించబడ్డాయి. మోక్షం కర్మజన్యం కాదు; కర్మ-జ్ఞానాలకు సముచ్చయం కుదరదు అని కూడా ప్రతిపాదించబడింది. సంన్యాసం వేదోక్తమే అను విషయం 17వ అధ్యాయంలోను, 18,19 అధ్యాయాలలో ఉపాసనా-కర్మస్వరూపాలూ, ప్రసక్తానుప్రసక్తంగా వర్ణాశ్రమాది విషయాలు విశదీకరింపబడ్డాయి. జ్ఞానం ఒక్కటే మోక్షానికి మార్గం. కేవలభక్తి మోక్షసాధనం కాదు అని చెప్పే సందర్భంలో రాక్షసాదుల భక్తి ఏవిధంగా మోక్షోపయోగి కాలేదో ఉదాహరణంగా చూపబడింది.

తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞానస్య అని ఉపనిషత్తులో చెప్పినట్లు తాము చేసిన నిరంతరమనన నిదిధ్యాసరూప తపస్సుకు ఫలంగా లభించిన ఆత్మజ్ఞానానికి అక్షరరూపం ఇచ్చిన పరమపూజ్యాలు శ్రీ పరమానందభారతీ స్వాములవారికి ఆధ్యాత్మికతత్వజిజ్ఞాసులైన ఆస్తికలోకం అధమర్తమై ఉన్నది.

16-8-2007

పులైల శ్రీరామచంద్రుడు

శతాధిక గ్రంథ నిర్మాత
మహామహోపాధ్యాయ, వేదాంత శిరోమణి, వేదాంత విచారద
ఎమ్.ఎ., పిహెచ్.డి (సంస్కృతం), ఎం.ఎ. (ఆంగ్లము), ఎం.ఎ. (హిందీ)